

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Centre de Recursos per a
l'Aprenentatge i la Investigació

Com citar i gestionar bibliografia

En aquesta sessió parlarem de:

- La cita
 - Què és
 - Tipus de cita
 - Quan citem
 - Com citem
- La referència bibliogràfica
 - Què és
 - Tipus de referències bibliogràfiques
 - Citació per tipologies
- Estils de citació
- El llistat de citacions
 - La bibliografia
- Normativa
- Els gestors bibliogràfics
 - Mendeley
 - Què podeu fer?
- Bibliografia recomanada
- Per saber-ne més...

La cita

Què és

És una forma de referència breu que permet identificar les fonts consultades durant l'elaboració d'un treball. La cita aclareix que les idees exposades no són originals sinó extrems del treball d'altres persones.

Les cites s'identifiquen amb signes o anotacions que s'inclouen al llarg d'un treball i remeten al lector al lloc on trobarà la informació o les dades de publicació de les fonts consultades.

! L'ús incorrecte o l'omissió de les fonts pot ser considerat **plagi o falsejament**.

Tipus de cita

Textuals: s'inclouen dins el text, a continuació del paràgraf al qual fem referència.

directe). Una experiència amb aquestes premisses és portada a terme al Parc Natural del Montsant (SOLEB *et al.*, 2006). També és necessari l'anàlisi de les zones més adients per fer nous alliberaments, prenent com a referent els paràmetres ambientals de les zones amb presència de tortuga al parc.

Cognom de l'autor i any de publicació

Numèriques: el sistema numèric de citació bibliogràfica consisteix a posar un número entre parèntesis darrere el text que volem citar. Aquest número remet a una llista numerada de referències bibliogràfiques ubicada al final del document.

The notion of an invisible college has been explored in the sciences (24). Its absence among historians is noted by Stieg (13 p. 556). It may be, as Burchard (8) points out. . . .

8. BURCHARD, JE. How humanist use a library. In *Intrex: report of a planning conference on information transfer experiments*, Sept. 3, 1965. Cambridge, Mass.: M. I. T. Press, 1965, p. 219.
13. STIEG, MF. The information needs of historians. *College and Research Libraries*, Nov. 1981, vol. 42, no. 6, p. 549-560.
24. CRANE, D. *Invisible colleges*. Chicago: Univ. Of Chicago Press, 1972.

Al final de la pàgina/capítol/text:

Algunos autores están convencidos de que «la investigación científica es esencialmente una labor intelectual que exige conocer y aplicar las técnicas existentes referentes al ejercicio de la inteligencia y a la creatividad»¹

¹ Restituto Sierra Bravo. *Tesis doctorales y trabajos de investigación científica: metodología general de su elaboración y documentación*. 5.ª ed. Madrid: Paraninfo, 1999, p.16.

! No confondre amb les **notes a peu de pàgina**, que són textos aclaridors que amplien informació sobre algun concepte.

	Springfield includes a large painting of Nose Dive Hill, the notorious danger zone that riders must negotiate during the annual 24 Hours of Springfield race. The Lincoln store includes a large painting of Poison Spider Mesa in Moab, Utah. ¹
A	Our desire to make an ever stronger impression on the bicycle community has helped Sonata Cycles make enormous strides in a highly competitive market. But, just as development costs associated with engineerig
B	¹ Each shop includes a lounge area with

Quan citem

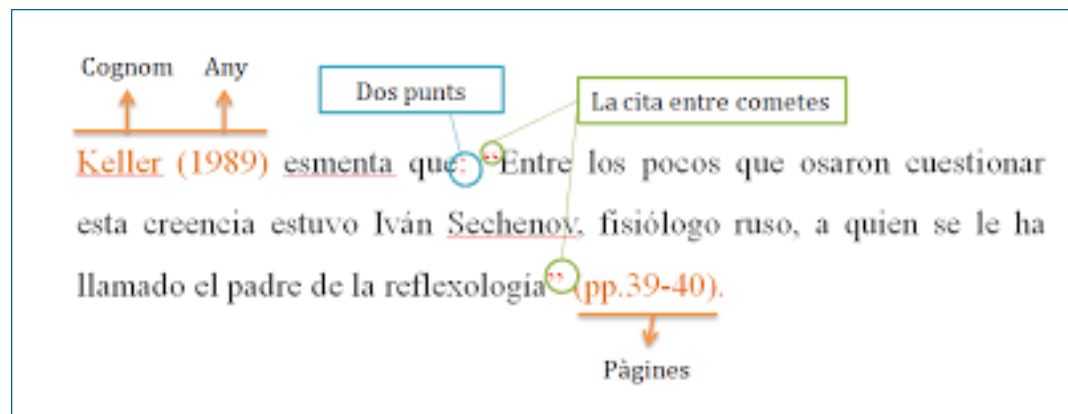
- Quan s'utilitzen dades o informació objectiva procedent d'una font
- Quan reproduïm un fragment de manera literal
- Quan resumim, parafrasegem o utilitzem idees/opinions/conclusions d'altres persones
- Per mencionar el treball/estudi d'altres persones

Com citem

A cada cita han de figurar, clarament identificables, les **dades identificatives de la font**.

La finalitat de la cita és proporcionar al lector suficient informació per identificar/localitzar la font.

Exemple:

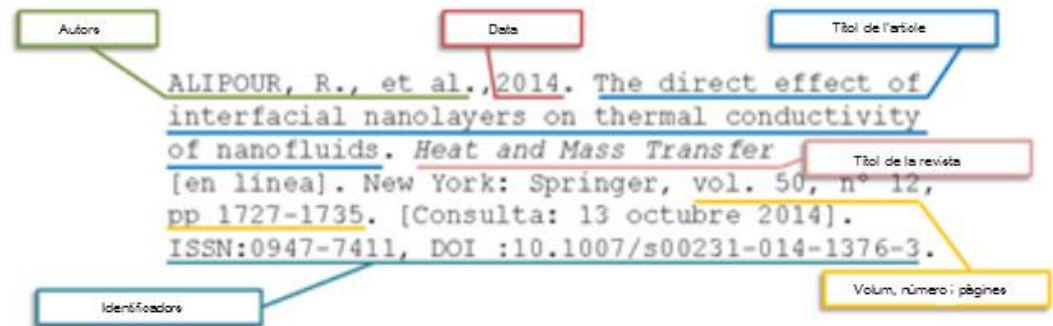
La referència bibliogràfica

Què és

La referència bibliogràfica proporciona la informació **completa** d'un document, ens facilita les dades identificatives de les fonts consultades.

Les dades identificatives generals que inclouen una referència bibliogràfica són:

- Autor
- Títol
- Volum, número de pàgina
- Data d'edició/publicació

Tipus de referències bibliogràfiques

A cada tipus de font d'informació li correspon un format de referència, és a dir, citarem d'una manera o altra en funció de:

- **La tipologia documental**

Documents impresos

Documents electrònics

Altres tipus de documents (sonors, DVD, materials cartogràfics, etc.)

- Les **especialitats temàtiques** dels documents (documents biomèdics, fonts legals, obres d'art, etc.).

Art i humanitats > Harvard System

Biomedicina > Normes Vancouver

Psicologia > American Psychological Association (APA)

Fonts legals

[Com citar documents per especialitats](#)

Citació per tipologies

Documents impresos (Exemples)

Monografies

▶ **Esquema**

Cognoms, nom, o bé nom de l'entitat responsable. *Títol* (en cursiva). Altres responsables: traductor, editor, etc. (opcional). Edició. Lloc de publicació: editorial, any. Extensió del llibre (opcional). Col·lecció (opcional). Notes (opcional). Número ISBN.

▶ **Exemples**

SCHÄFER, Fritz Peter (ed). *Dye lasers*. 3rd enl. and rev. ed. Berlin: Springer, 1990. 244 p. Topics in applied physics; 1. ISBN 3-540-51558-5.

LORENZO, Pedro, et al. *Drogodependencias: Farmacología, Patología, Psicología y Legislación*. Madrid: Editorial Médica Panamericana, 1999. ISBN 84-7903-452-1.

Societat de la informació: noves tecnologies i Internet: diccionari terminològic. Barcelona: Termcat, Centre de Terminologia, 2000. ISBN 84-393-5228-X.

Capítols

▶ **Esquema**

Cognoms, nom, o bé nom de l'entitat responsable del capítol. Títol del capítol. *En* cognoms, nom, o bé nom de l'entitat responsable del llibre. *Títol del llibre* (en cursiva). Lloc de publicació: editorial, any, situació en la publicació font (volum, pàgines, etc.).

▶ **Exemples**

SNAVELY, B. B. Continuous-Wave Dye lasers I. En SCHÄFER, F. P. (ed). *Dye lasers*. Berlin: Springer, 1990, p. 91-120.

BROWNLEE, D. E. The Origin and Early Evolution of the Earth. En BUTCHER, S. S., et al. *Global Biogeochemical Cycles*. London: Academic Press, 1992, p. 9-20.

WIENDIECK, Gerd. Industrial Psychology. En WOLFGANG G. BRINGMANN, et al. (eds.) *A Pictorial History of Psychology*. Chicago [Ill] [etc.]: Quintessence, 1997, p. 510-513.

Publicacions periòdiques

▶ Esquema

Títol (en cursiva). Responsabilitat de la revista. Edició. Identificació del fascicle (data i/o número). Lloc de publicació: editorial, any. Sèrie (opcional). Notes (opcional). Número ISSN.

▶ Exemples

IEEE Transactions on computers. IEEE Computer Society. 1998, vol. 47. New York: Institute of Electrical and Electronics Engineers, 1968. ISSN 0018-9340.

Educació social : revista d'intervenció socio-educativa. Escola de l'Esplai. 2002, núm. 20. Barcelona: Fundació Pere Tarrés-Escola de l'Esplai, 1995. ISSN 1135-805X.

Articles

▶ Esquema

Cognoms, nom, o bé nom de l'entitat responsable de l'article. Títol de l'article. Col·laboradors de l'article (opcional). *Títol de la revista* (en cursiva). Edició, any, volum, número, pàgines.

▶ Exemples

LLOSA, Josep, et al. Modulo scheduling with reduced register pressure. *IEEE Transactions on computers*. 1998, vol. 47, núm. 6, p. 625-638.

Documents electrònics (Exemples)

Pàgines web/líbrs electrònics/bases de dades/programes informàtics complets

▶ Esquema

Cognoms, nom, o bé nom de l'entitat responsable. *Títol* (en cursiva) [tipus de suport]. Responsable(s) secundari(s) (opcional). Edició. Lloc de publicació: editor, data de publicació, data d'actualització/revisió [data de consulta] (obligatòria per als documents en línia; opcional per als altres). (Col·lecció) (opcional). Notes (opcional). Disponibilitat i accés (obligatoris per als documents en línia; opcional per als altres). Número normalitzat (opcional).

▶ Exemples

Bibliografía Nacional Española [CD-ROM]. Madrid: Biblioteca Nacional: Chadwyck-Healey España, 2002 [consulta: 3 de juny de 2002]. Modalitat d'accés: Sistema METAFRAME. ISSN 1136-9698.

U. S. ISBN Agency. *The Digital World and the Ongoing Development of ISBN : a Position Paper* [en línia]. New Providence, N. J.: RR Bowker, 26 de maig de 2000 [consulta: 7 de maig de 2014]. Disponible a: <<http://commerce.bowker.com/standards/home/isbn/digitalworld.asp>>.

Publicacions periòdiques electròniques

▶ Esquema

Títol (en cursiva) [tipus de suport]. Edició. Lloc de publicació: Editor, data de publicació [data de consulta] (obligatòria per als documents en línia; opcional per als altres). Sèrie (opcional). Notes (opcional). Disponibilitat i accés (obligatoris per als documents en línia; opcional per als altres). Número normalitzat.

▶ Exemple

Journal of economic theory [en línia]. Exeter: Elsevier, [1996] [consulta: 8 de maig de 2014]. Disponible a: <<http://www.journals.elsevier.com/journal-of-economic-theory/>>. ISSN 0022-0531.

Altres tipus de documents (Exemples)

Vídeos, DVD i pel·lícules cinematogràfiques

▶ Esquema

Cognoms, nom, o bé nom de l'entitat responsable. *Títol* (en cursiva) [designació del tipus de material]: *subtítol* (opcional i en cursiva). Altres responsables (opcional). Edició. Lloc de publicació: editorial, any. Extensió del document i durada (opcional). Col·lecció (opcional). Número de control (opcional). Notes (opcional).

▶ Exemples

Casablanca [enregistrament de vídeo]. Dirigida per Michael Curtiz. Barcelona: MGM/UA Home Video, 1992. 1 videocasset [VHS]: 102 min.: b/n. Versió doblada al castellà. Producció de la pel·lícula original: Warner Bros, 1942. ISBN: 84-7635-75-2.

Malabarismes amb la física [enregistrament vídeo]. A production for The Open University [by] BBC TV. Barcelona: Ancora Audiovisual, [198-?]. 1 videocasset [Beta]: 24 min. (Descobrint la física; 271). Doblat al català de la versió original anglesa.

¿Qué he hecho yo para merecer esto? [enregistrament vídeo]. Dirigida per Pedro Almodóvar. Barcelona: Filmmax Group, 2002. 1 DVD: 99 min. (Cine de autor). ISBN: 84-4343-54-7.

Documents gràfics: litografies, làmines, pòsters, gravats, cartells, fotografies, etc.

▶ Esquema

Cognoms, nom, o bé nom de l'entitat responsable. *Títol* (en cursiva) [designació del tipus de material]: *subtítol* (opcional i en cursiva). Altres responsables (opcional). Edició. Lloc de publicació: editorial, any. Extensió del document i mides (opcional). Col·lecció (opcional). Número de control (opcional). Notes (opcional).

▶ Exemples

Padial, Carlos; Fonverón, Ismael. *¡Esto es el fascismo! miseria, destrucción, persecución y muerte* [document gràfic]. Valencia: Litografía socializada S. Durán. 1 cartell: col.; 100 × 70 cm.

Bibbia di Matteo di Planisio [document gràfic]: *Col. Vat. Lat. 3550, folio 5*. Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana, 1994. 1 làmina; 39 × 26 cm. (Biblioteca di miniature in facsimile. Miniature gotiche). Làmina impresa per les dues cares. Facsimil.

Madrazo y Kuntz, Federico de. *D. Isidro González Velázquez* [document gràfic]. Madrid: Litográfica de Madrid, 1836. 1 gravat: litografia; 20 × 15 cm. Sense firmar.

Zahl, Paul. [*Foto de Jordi Sabater Pi, Arthur J. Riopelle i el guia nadiu Antonio Ondó a les muntanyes de Okorobikó*]. [Document gràfic]. [Washington]: National Geographic Society, 1966. 1 fotografia: col.; 36 × 23 cm.

Estils de citació

Les cites i les referències bibliogràfiques s'han d'elaborar d'acord amb una **norma o estàndard**. Existeixen diferents **estils de citació bibliogràfica**.

Els sistemes o estils més utilitzats en l'àmbit de la investigació són:

- Harvard Style

Cómo redactar referencias y citas bibliográficas en un trabajo de investigación:
aplicación práctica del Harvard Style / María Dolores Borgoños Martínez

001.811 Bor

[Catàleg UB](#)

- Vancouver

Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing and Publication of Scholarly Work in
Medical Journals ([ICMJE Recommendations](#))

- Chicago

Manual de estilo Chicago-Deusto / adaptación y edición de Javier Torres Ripa

001.8 Chi

[Catàleg UB](#)

- MLA (Modern Language Association of America)

MLA handbook for writers of research papers / Joseph Gibaldi

001.811 Gib

[Catàleg UB](#)

- [APA](#) (American Psychological Association)

Publication Manual of the American Psychological Association

001.8 Pub

[Catàleg UB](#)

- CBE (Council of Biology Editors)

Manual de estilo : guía para autores, editores y revisores en el campo de la medicina y la biología / preparada por CBE Style Manual Committee ; versión española: Marta Pulido ; [traducción: Lluís Correal i Cubells]

001.8:61 CAL

[Catàleg UB](#)

El llistat de citacions

Els documents que han estat citats al llarg d'un treball han de tenir la seva correspondència en un **llistat final** amb la relació de fonts a les quals s'ha fet al·lusió.

El conjunt de referències bibliogràfiques poden presentar-se, en:

- Ordenació **alfabètica**: pel cognom de la responsabilitat principal o pel títol.
- Ordenació **temàtica**: distribució de les referències segons la temàtica, establint apartats (ordenació alfabètica de cada apartat).
- Ordenació **numèrica**: la llista de referències segueix l'ordre en què les obres se citen per primera vegada en el text (ordenació numèrica per ordre de citació).

L'elecció del criteri d'ordenació dependrà de la normativa o recomanació adoptada. És important que sigui **coherent i homogeni** en un mateix document.

! Les referències bibliogràfiques també poden aparèixer com a notes a peu de pàgina.

La Bibliografia

La **bibliografia** és el llistat de referències bibliogràfiques dels materials consultats durant la realització d'un treball.

Podem incloure a la bibliografia els treballs que **no han estat citats en el text** però que han tingut una relació directa amb la seva elaboració (diccionaris, manuals d'estil, etc.).

[Com presentar la bibliografia \(documents impresos\)](#)

[Com presentar la bibliografia \(documents electrònics\)](#)

[Com presentar la bibliografia \(altres documents\)](#)

Normativa

- Norma ISO 690:2010. Information and documentation: Guidelines for bibliographic references and citations to information resources.

006.35(100)ISO 690

[Catàleg UB](#)

- Norma UNE-ISO 690. Información y documentación: directrices para la redacción de referencias bibliográficas y de citas de recursos de información (AENOR).

006.35(100)UNE 690:2013

[Catàleg UB](#)

Els gestors bibliogràfics

Els gestors bibliogràfics permeten gestionar les referències bibliogràfiques dels documents que consultem i incloure automàticament cites i referències en els treballs d'investigació.

Els membres de la comunitat universitària de la Universitat de Barcelona utilitzen el gestor bibliogràfic **Mendeley**.

[Mendeley](#) és un gestor de referències bibliogràfiques integrat en bases de dades, repositoris institucionals i catàlegs de biblioteques, amb característiques de xarxa social.

Què podeu fer?

Amb Mendeley podeu organitzar les vostres cerques, col·laborar amb altres usuaris en línia i conèixer els últims documents publicats del vostre àmbit temàtic:

- **Importar i organitzar** informació bibliogràfica i arxius PDF desats al vostre ordinador i també des de les principals bases de dades o pàgines web.
- Incloure **notes i subratllats** en els documents PDF
- Tenir una còpia de la biblioteca al servidor, accedir a les dades des de qualsevol dispositiu i **sincronitzar-les**.
- Generar **citacions bibliogràfiques** en processadors de text.
- Estar **connectat** amb altres companys i **compartir** de manera segura documents, notes i comentaris.
- Descobrir documents, persones i grups públics.

Per a més informació... [Guies d'ús de Mendeley](#) del CRAI UB
Sessions de [formació a mida](#)

Bibliografia recomanada

Cómo se hace una tesis: técnicas y procedimientos de estudio,
investigación y escritura / Umberto Eco

001.8 Eco

[Catàleg UB](#)

Cómo se citan las fuentes: [guía rápida para estudiantes] / Gordon
Harvey

001.811 Har

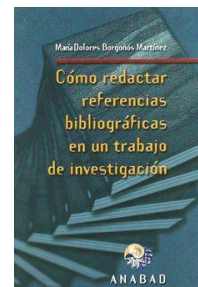
[Catàleg UB](#)

Cómo redactar referencias y citas bibliográficas en un trabajo de
investigación: aplicación práctica del Harvard Style / María Dolores
Borgoños Martínez

001.811 Bor

[Catàleg UB](#)

Per saber-ne més...

CRAI Universitat de Barcelona <http://crai.ub.edu> > [Com citar i gestionar la bibliografia](#)

Catàleg Recercador+

Cerca els documents disponibles als CRAI Biblioteques

El meu compte
Fons antic
CCUC Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya
Proposta de compra de llibres
Noves adquisicions

Accessos ràpids

- Préstec**
 - Préstec, reserves i renovacions de documents
 - Préstec interbibliotecari
 - Préstec d'equipaments
 - PUC i préstec amb altres institucions
- Formació**
 - Sessions de formació **Noves!**
 - Inscriure's a un curs de formació (cal autenticar-se)
- Horaris**
 - Habituals, caps de setmana i festius
- Support a la docència**
 - Blog del Tàctic
 - Campus virtual
 - Elaboració de materials docents
 - Publicació de materials docents al Dipòsit Digital de la Universitat de Barcelona
- Support a la publicació**
 - Com citar i gestionar la bibliografia
 - Mendeley
 - Drets d'autor, propietat intel·lectual i Creative Commons
 - Criteris de normalització per signar els treballs científics
 - Publicar als repositoris de la Universitat de Barcelona
- CRAI en línia**
 - Com accedir als recursos electrònics
 - Còdigs i contrasenyes S@U, Servei d'Atenció als Usuaris
 - Zona Wi-Fi i xarxa Eduroam
- Eines per a la recerca**
 - Dipòsit digital de la Universitat de Barcelona
 - Recursos d'informació
 - Web of Science
 - Avaluació de la producció científica
 - Accés obert a la Universitat de Barcelona

Com citar i gestionar la bibliografia

Us oferim informació i exemples de com citar en una bibliografia diferents documents, segons diverses normes de referència: la Norma ISO 690 (els exemples que es donen a continuació segueixen la segona edició de la Norma ISO 690:1987 i la primera edició de la Norma ISO 690-2:1997. En l'actualitat s'està treballant en l'adaptació de la norma ISO 690:2010, que revisa i fusiona les dues anteriors), la Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC) 2007 i altres normes i directrius específiques relacionades amb diferents especialitats.

Per tipologies

- Documents impresos
- Documents electrònics
- Altres tipus de documents: sonors, vídeos, DVD i pel·lícules cinematogràfiques, multimèdia, materials cartogràfics, documents gràfics, projeccions visuals, música impresa o manuscrita, etc.

Per especialitats

Com citar documents de les especialitats:

- art i humanitats - Harvard System
- biomedicina - Normes de Vancouver
- psicologia - American Psychological Association (APA)
- fonts legals

Mendeley: gestor de referències i citacions bibliogràfiques

Per obtenir-ne més informació, consulteu les Preguntes més freqüents o contacteu amb nosaltres a través del S@U, Servei d'Atenció als Usuaris.

CUB: criteris / Universitat de Barcelona

Criteris > [Referències i citacions bibliogràfiques](#)

The screenshot shows the 'criteris' website interface. At the top, there is a navigation bar with the 'criteris' logo and the text 'UNIVERSITAT DE BARCELONA'. Below the logo, there are menu items: 'presentació', 'criteris', 'abreviacions', and 'ajuda'. A search bar with the text 'cerca' is also present. The main content area features a background image of a fountain pen on a document. The page title is 'Referències i citacions bibliogràfiques'. The main text explains that references and bibliographic citations are important aspects of academic and research writing, and that they must contain the necessary elements to identify the documents being referenced, following established structures and guidelines. A sidebar on the left lists various topics, with 'Referències i citacions bibliogràfiques' highlighted. Below this, there are two sub-items: 'La referència bibliogràfica' and 'La citació bibliogràfica'. At the bottom of the sidebar, there is a link to the 'Interuniversity Style Guide for Writing Institutional Texts in English'. The footer contains links for 'Serveis Lingüístics', 'Sobre aquest web', and 'Contacte', along with the 'UNIVERSITAT DE BARCELONA' logo and 'CREATIVE COMMONS', 'ACCESSIBILITAT', and 'RSS' icons.

Atès el caràcter i la finalitat exclusivament docent i eminentment il·lustrativa de les explicacions a classe d'aquesta presentació, l'autor s'acull a l'article 32 de la Llei de propietat intel·lectual vigent respecte de l'ús parcial d'obres alienes com ara imatges, gràfics o altre material contingudes en les diferents diapositives.

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Centre de Recursos per a
l'Aprenentatge i la Investigació

Moltes gràcies!

© CRAI Universitat de Barcelona, curs 2015-16